

УДК 001.89 378.2: 614.212: 615.478: 617.3 (477:929 «Юрчак»

ЮРЧАК Еліна,

кандидат історичних наук, завідувач сектору
архівознавства та документознавства
Інституту історії аграрної науки, освіти і
техніки Національної наукової
сільськогосподарської бібліотеки НААН
(м. Київ, Україна)

elvlyur1012@gmail.comORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9937-2343>

НАУКОВО-ПРАКТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО МЕДИКА В. П. ЮРЧАКА (1936–1996) В ЛІКАРНІ «ОХМАТДИТ»

Мета статті полягає у висвітленні й аналізі науково-практичної діяльності В. П. Юрчака – завідувача відділенням ортопедії і травматології у 1967–1996 рр., упродовж яких відбувалося становлення й подальше функціонування ортопедо-травматологічного відділення дитячої лікарні «Охматдит» (м. Київ).

Висвітлено історичні витоки заснування безкоштовної лікарні цесаревича Миколая для чорноробів у 1894 р. та роль відомого київського мецената М. А. Терещенка у її становленні. Простежено етапи розвитку дитячої спеціалізованої клінічної лікарні № 14 «Охматдит» від 1957 р. під керівництвом Заслуженого лікаря УРСР Т. П. Новикової. Проаналізовано діяльність Заслуженого лікаря України, кандидата медичних наук В. П. Юрчака і роботу очолюваного ним відділення ортопедії і травматології у 1967–1996 рр. Знайдено підтвердження, що за період його керівництва показники результативності відділення і якості обслуговування на травмпункті завжди були високими. Висвітлено науковий доробок В. П. Юрчака і здійснено інвентаризацію та аналіз його наукових праць. Проаналізовано винахідницько-раціоналізаторську роботу й очолюваного ним колективу лікарів зі впровадження нових методик оперативного лікування і діагностики. Коротко простежено діяльність середньої школи № 153 на клінічній базі відділення ортопедії і травматології, що мала велике значення для соціальної реабілітації дітей, які потребували тривалого лікування. Доведено, що накопичений практичний досвід В. П. Юрчака, наукові розробки, винаходи і раціоналізаторські пропозиції лікування ортопедично-травматологічних хворих стали міцним підґрунтям для подальших активних наукових і практичних досліджень.

Ключові слова: *безкоштовна лікарня цесаревича Миколая для чорноробів, дитяча спеціалізована клінічна лікарня № 14 «Охматдит», В. П. Юрчак, відділення ортопедії і травматології, дисплазія тазостегнових суглобів, вроджений вивих стегна, винаходи та раціоналізаторські пропозиції.*

SCIENTIFIC AND PRACTICAL ACTIVITY OF THE UKRAINIAN MEDICINE V. P. YURCHAK (1936–1996) AT «OKHMATDYT» HOSPITAL

The purpose of the article is to highlight and analyze the scientific and practical activities of V. P. Yurchak, the head of the department of orthopedics and traumatology in 1967–1996, during which the formation and further functioning of the orthopedic and traumatology department of the Children's Hospital «Okhmatdyt» (Kyiv) took place.

The historical origins of the establishment of the free hospital of Tsarevich Mykola for menial workers in 1894 and the role of the famous Kyiv philanthropist M. A. Tereshchenko in its establishment are highlighted. The stages of development of children's specialized clinical hospital No. 14 «Okhmatdyt» from 1957 under the leadership of Honored Doctor of the Ukrainian SSR T. P. Novikova are traced. The activities of Honored Doctor of Ukraine, Candidate of Medical Sciences V. P. Yurchak and the work of the Department of Orthopedics and Traumatology headed by him in 1967–1996 were analyzed. Confirmation was found that during the period of his leadership, the performance indicators of the department and the quality of service at the trauma center were always high. The scientific work of V. P. Yurchak was highlighted and an inventory and analysis of his scientific works was carried out. The inventive and rationalizing work of the team of doctors led by him on the introduction of new methods of operative treatment and diagnostics was analyzed. The activities of secondary school No. 153 at the clinical base of the department of orthopedics and traumatology, which were of great importance for the social rehabilitation of children who needed long-term treatment, were briefly traced. It has been proven that the accumulated practical experience of V. P. Yurchak, scientific developments, inventions and rationalizing proposals for the treatment of orthopedic and trauma patients have become a solid foundation for further active scientific and practical research.

Keywords: *Tsarevich Mykola's Free Hospital for Black Workers, Children's Specialized Clinical Hospital No. 14 «Okhmatdyt», V. P. Yurchak, department of orthopedics and traumatology, hip dysplasia, congenital dislocation of the hip, inventions and innovative proposals.*

Постановка проблеми. *Галузі наук, що вивчають явища навколишнього світу в живій та неживій природі, називають природничими науками, де одним з основних аспектів є медицина – система наукових знань і практичної*

діяльності, метою якої є зміцнення та збереження здоров'я, продовження життя людей, попередження та лікування захворювань людини за допомогою різноманітних підходів – медикаментів, хірургічних процедур, зміни способів життя, профілактичних заходів. Медицина охоплює широкий спектр клінічних дисциплін, включаючи анатомію, фізіологію, терапію, акушерство, фармакологію, хірургію тощо [1; 2, с. 239].

Окремою галуззю медицини є *педіатрія* (від грец. *país*, *paídos* – дитина і *iatréia* – лікування), яка вивчає анатомо-фізіологічні особливості дитячого організму, причини і механізми розвитку дитячих хвороб, а також розробляє методи їх розпізнавання, лікування і профілактики [3, с. 979]. В Україні одним із комплексних діагностично-лікувальних закладів є Національна дитяча спеціалізована лікарня «Охматдит» (НДСЛ «Охматдит») у м. Київ, де надають молодшим пацієнтам багатoproфільну кваліфіковану медичну допомогу. Наразі лікарня є клінічною базою для 27 кафедр низки установ: Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, Національний університет охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика, ДУ «Український науково-практичний медичний центр неврології та реабілітації МОЗ України», Український науково-практичний Центр ендокринологічної хірургії, трансплантації ендокринних органів і тканин МОЗ України тощо. Загальний ліжковий фонд лікарні складає 720 одиниць, з яких 408 ліжок – соматичний (терапевтичний) і 312 ліжок – хірургічний стаціонари, а також додаткові 45 ліжок – інтенсивна терапія. Щорічно в лікарні виконується понад 9 тис. операцій [4].

Однією із важливих складових клінічної медицини є тісно пов'язані між собою ортопедія і травматологія. *Ортопедія* (від грец. *orthos* – прямий і *país*, *paídos* – дитина) – розділ хірургії, що вивчає профілактику, діагностику та лікування деформацій і порушень функцій кістково-м'язової системи, які

виникають у результаті вроджених аномалій, наслідків травмування та інфекційних захворювань [5]. *Травматологія* (від грец. trauma, traumatos – рана, пошкодження і logos – вчення) вивчає безпосередньо вплив на людину різноманітних факторів, що спричиняють травми опорно-рухового апарату, м'язів та м'яких тканин [6]. У НДСЛ «Охматдит» лікування травм і діагностику деформацій і порушень функцій кістково-м'язової системи проводять у відділенні ортопедії і травматології з 1957 р., де надається кваліфікована медична допомога дітям у віці від народження до 18 років. Наразі відділення розраховане на 40 ліжок.

У статті проаналізовано багаторічну науково-практичну діяльність протягом 1967–1996 рр. Заслуженого лікаря України, кандидата медичних наук Юрчака Володимира Пилиповича й розглянуто роботу очолюваного ним відділення ортопедії і травматології лікарні «Охматдит».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Для висвітлення історичних аспектів заснування «Безкоштовної лікарні цесаревича Миколая для чорноробів» використано збірник нарисів В. В. Ковалинського «Меценати Києва» [7] про відомих киян, які залишили по собі добру історичну пам'ять в історії Києва. Автор докладно описує благодійні наміри і грошові внески меценатів-однодумців М. А. Терещенка, який відіграв ключову роль у заснуванні лікарні для незаможних киян.

У публікаціях «Майбутнє, сьогодення, минуле» [8] та «Т. П. Новикова – 90. Про метогія» [9] детально описуються перші роки функціонування дитячої спеціалізованої клінічної лікарні № 14 «Охматдит» від 1957 р. та неоцінний внесок, який зробила Заслужений лікар УРСР, головний лікар Тетяна Петрівна Новикова у подальший розвиток установи. Про перші роки становлення і діяльності ортопедо-травматологічного відділення згадує професор О. В. Дольницький у брошурі «Шуринок – видатний дитячий хірург», де

докладно описує роботу кафедри дитячої хірургії й ортопедії на клінічній базі ДСКЛ № 14 [10]. Проблема дитячої хірургії й, зокрема, в лікарні «Охматдит» присвячено книгу Ю. Г. Віленського «Дитячий хірург Микола Ситковський» [11]. Автор детально описує професійну діяльність М. Б. Ситковського у ДСКЛ № 14.

При підготовці статті корисними виявилися річні звіти відділення ортопедії і травматології різних років, люб'язно надані Заслуженим лікарем України О. В. Юрчаком. Звітна інформація суттєво допомогла висвітлити практичну, наукову й раціоналізаторську роботу колективу лікарів відділення [12–19]. Використано також інформаційні матеріали, розміщені на офіційному сайті НДСЛ «Охматдит», про загальні відомості медичної установи [4].

Мета статті полягає у висвітленні й аналізі науково-практичної діяльності В. П. Юрчака – завідувача відділенням ортопедії і травматології у 1967–1996 рр., упродовж яких відбувалося становлення й подальше функціонування ортопедо-травматологічного відділення дитячої спеціалізованої клінічної лікарні «Охматдит».

Виклад основного матеріалу. Історія створення лікарні НДСЛ «Охматдит» починається від 1890 р., коли видатний підприємець і меценат Микола Артем'євич Терещенко (1819–1903) оголосив про свій намір на власні кошти (початково витратив 137 тис. крб.) збудувати безкоштовну лікарню для чорноробів та незаможних людей. Його підтримали однодумці: дружина Пелагея Георгіївна і заможні підприємці – перший київський міський голова М. П. Дегтярьов і член міської Думи М. Ф. Попов, які пообіцяли внести від себе на утримання майбутньої лікарні по 25 тис. крб., а також професор університету св. Володимира Є. І. Афанасьєв і М. Л. Рєшниць, які внесли по 5 тис. крб. [20, с. 2].

За проханням М. А. Терещенка, очолив будівельну комісію, яка взяла на себе організаційні питання, Є. І. Афанасьєв. Комісія розглянула декілька варіантів розміщення лікарні на вільних міських ділянках. Перевагу віддали земельній ділянці на Кадетському шосе (Повітрофлотський проспект; наразі – Проспект Повітряних Сил) поруч із казармами Бендерського полку. У травні 1891 р. міська Дума безкоштовно відвела землю під будівництво й архітектор В. М. Ніколаєв приступив до розробки проекту лікарняного комплексу на 50 ліжок. Кошторис загальнобудівельних робіт визначався у 101 тис. крб., проте на тодішніх обов'язкових публічних торгах, де підрядчики, змагаючись між собою за замовлення, робили знижки, остаточна ціна знизилася до 83,5 тис. крб. Будівництво розпочалося негайно і 30 січня 1894 р. нова лікувальна установа, яка отримала офіційну назву «Безкоштовна лікарня цесаревича Миколая для чорноробів», була урочисто освячена. Комплекс включав двоповерховий головний корпус лікарні з паркетними полами у палатах для хворих, будинок для лікарів і персоналу, каплицю, котельню, інші приміщення. Спеціальна комісія міської Думи ретельно стежила за виконанням і дотриманням норм, тому в лікарні було застосовано новітню систему парового опалення і вентиляції; взірцеве обладнання для парової пральні, виготовлене і змонтоване на заводі Гретера і Криванека («Більшовик»).

На подальше розширення і облаштування лікарні М. А. Терещенко пожертвував ще понад 100 тис. крб., завдяки чому з'явилися окремі корпуси для пацієнтів з інфекційними і хронічними хворобами, а також будівля аптеки. У 1901 р. на передній частині садиби за адресою Кадетське шосе № 24 збудували трьохповерховий корпус амбулаторії, де в подальшому у 1970–1990 рр. розміщувалася поліклініка. Крім витрат на будівництво, М. А. Терещенко виділив у капітал на утримання лікарні ще понад 200 тис. крб. і започаткував спеціальний фонд імені дружини – П. Г. Терещенко в сумі

20 тис. крб. Відсотки з нього йшли на допомогу одужуючим, які вони отримували при виписці з лікарні.

За десять років (1894–1904) функціонування лікарні кваліфіковану медичну допомогу отримало 8 787 хворих, при цьому смертність складала близько 10 %; було витрачено на утримання 222 тис. крб., добове постачання збільшилося від 15 коп. до 20 коп. Лікарня мала вже 100 штатних ліжок; терапевтичне, хірургічне, легеневе й інфекційне відділення отримали все необхідне обладнання. Тут працювали кваліфіковані медичні спеціалісти, у тому числі декілька докторів медицини. Першим головним лікарем Київської лікарні для малозабезпечених став Д. А. Воробйов. Читалися лекції для студентів третього й четвертого курсів медичного факультету Університету Св. Володимира професором Є. І. Афанасьєвим, приват-доцентами К. Сапежком і М. Воскресенським.

У роки Першої світової війни в лікарні розміщувався лазарет на 125 ліжок, який утримувався на кошти благодійників. Від 1921 р. пацієнтами колишньої «Безкоштовної лікарні цесаревича Миколая для чорноробів» стали діти, а ще через вісім років на її базі почав працювати Інститут педіатрії, акушерства і гінекології [7, с. 260–263].

У 1957 р. лікарня отримала статус «дитячої спеціалізованої клінічної лікарні (ДСКЛ) № 14». Її структура мала складатися зі стаціонару на 400 ліжок, дитячої поліклініки, жіночої консультації, молочної кухні та допоміжних служб (аптеки, рентгенкабінету, клінічної лабораторії, бактеріологічної та гістологічних лабораторій, фізіотерапевтичного відділення).

Очолила заклад Тетяна Петрівна Новикова (01.01.1924–28.06.1994), блискучий організатор медичної справи, яка доклала багато зусиль, щоб реалізувати задумане, адже структура ДСКЛ існувала тільки на паперах. Зусиллями Т. П. Новикової та очолюваного нею колективу було створено:

відділення виходжування недоношених дітей (1958 р.) на базі акушерського відділення; неврологічне відділення на 40 ліжок (1963 р.); у 1964 р. розширено хірургічне відділення до 110 ліжок, запроваджено функціонування консультативної поліклініки, гінекологічне відділення стало відділенням дитячої та підліткової гінекології; почало функціонувати боксове відділення для ізоляції інфекційних хворих (1968 р.); ініційовано будівництво хірургічного та неонатологічного корпусів (1972 р.), які відкрились вже за три роки. Безмежна відданість справі, відповідальність за дітей-пацієнтів та колег-лікарів були властиві Т. П. Новиковій, яка фактично створила з дитячої лікарні спеціалізований багатoproфільний діагностично-лікувальний заклад, яким він є сьогодні [8, с. 6; 9, с. 54].

Крім вищеназваних відділень, у 1964 р. почало функціонувати ортопедо-травматологічне відділення на 60 ліжок разом із міським травматологічним пунктом (травмпунктом). Тимчасовим завідувачем відділення став доцент кафедри дитячої хірургії й ортопедії Київського медичного інституту (КМІ) імені О. О. Богомольця, к. мед. н. (від 1967 р. – доктор медичних наук) Олег Володимирович Дольницький (1926–2013). Кафедра функціонувала на клінічній базі ДСКЛ № 14 від 1957 р. У складі кафедри, крім О. В. Дольницького, на той час працювали: професор, д. мед. н. Андрій Романович Шуринок (1894–1969), доц., д. мед. н. Михайло Менделевич Басс (1898–1985); доц., к. мед. н. Микола Борисович Ситковський (1916–2006) [11], асистенти і лаборанти [10, с. 18].

У 1967 р. Відділом охорони здоров'я м. Києва на постійну роботу лікаря ортопеда-травматолога було направлено В. П. Юрчака, який, навчаючись у клінічній ординатурі (1964–1966 рр.) при КМІ імені О. О. Богомольця під науковим керівництвом доц., д. мед. н. Михайла Менделевича Басса (1898–1985) та доц., к. мед. н. О. В. Дольницького, почав працювати над

кандидатською дисертацією. Поєднував наукову й практичну роботу, працюючи клінічним ординатором в ортопедо-травматологічному відділенні ДСКЛ № 14 «Охматдит» від 1966 р.

Невдовзі керівництво лікарні, зважаючи на професійність, активність та ініціативність молодого лікаря, від 14 квітня 1967 р. довірило В. П. Юрчаку посаду завідувача ортопедо-травматологічним відділенням із випробувальним терміном. Т. П. Новикова відразу розгледіла в ньому не тільки високі фахові якості, але й широкі організаторські здібності і не помилилася. Через місяць В. П. Юрчак обіймав посаду завідувача вже на постійній основі і, не дивлячись на досить прямолінійний характер, очолював відділення до останнього дня життя, протягом майже тридцяти років. Необхідно зауважити, що Заслужений лікар УРСР Т. П. Новикова мала особливе сприйняття не тільки на висококваліфікованих спеціалістів, але й відданих справі медиків з високими душевними якостями. Вона наголошувала: «Сама думка навчитися полегшувати страждання хворому – благородна, але важливіше, наскільки глибоко вона відчута» [21, с. 3].

У перші роки керівництва відділенням В. П. Юрчак, незважаючи на велику зайнятість адміністративною роботою, що забирала багато часу, планові й ургентні операції, посилено працював над дисертацією «Особливості раннього розпізнавання і лікування вродженої дисплазії тазостегнових суглобів і вродженого вивиху стегна у недоношених дітей». У характеристиці, виданій керівництвом ДСКЛ № 14 для проходження атестації при Київському міському відділі охорони здоров'я (успішно пройшов і отримав кваліфікацію «лікаря ортопеда-травматолога першої категорії», посвідчення № 7/18 від 22.07.1968 р.), В. П. Юрчак характеризується як «...висококваліфікований лікар-ортопед, хороший діагност і хірург. Успішно проводить консервативне лікування вроджених деформацій у новонароджених недоношених дітей. За

період роботи у лікарні профілактично оглянув 2 252 дитини, з них у 193 виявлена дисплазія тазостегнових суглобів і вроджений вивих стегна. ... Лікар В. П. Юрчак проводить систематичну профілактичну роботу у відділенні недоношених дітей ... Виявлені випадки вроджених деформацій опорно-рухового апарату лікуються і безпосередньо спостерігаються ним» [22, арк. 482–483]. На той час молодий лікар повністю опанував методику хірургічного лікування травматологічних і ортопедичних хворих. Зарекомендував себе активним адміністратором з високими організаторськими здібностями: велику увагу приділяв питанню підготовки молодих кадрів, охоче передавав лікарський досвід, навчав середній медперсонал основам травматології, гіпсової техніки тощо. Систематично працював над підвищенням своєї кваліфікації – мав членство Українського наукового товариства ортопедів-травматологів і працівників протезування, на засіданнях якого заслуховувалися доповіді про новітні розробки в цій галузі. Брав активну участь у суспільному житті колективу: очолював штаб цивільної оборони, був редактором лікарської стінгазети тощо. Наприкінці 1971 р. В. П. Юрчак успішно пройшов атестацію при Київському міському відділі охорони здоров'я й отримав вищу категорію лікаря-ортопеда-травматолога (посвідчення № 7/43 від 18.04.1972 р.) [22, арк. 488].

На 1972 р. В. П. Юрчак мав у своєму науковому доробку 12 одноосібних і у співавторстві статей і тез: «Особливості розпізнавання та лікування вродженої дисплазії тазостегнового суглоба та вродженого вивиху стегна у недоношених дітей» (1966) [23]; «До питання діагностики та лікування дисплазії тазостегнового суглоба й вродженого вивиху стегна у недоношених дітей у періоді новонародженості» (1967) [24]; «Стимулювання регенерації кісткової тканини остеогенною сироваткою у дітей» (1967) [25]; «Про об'єктивну оцінку симптому обмеженого відведення стегон у

новонароджених» (1968) [26]; «Відкриті переломи кісток кінцівок у дітей» (1968) [27]; «Симптоматологія й діагностика дисплазії тазостегнових суглобів та вродженого вивиху стегна у недоношених дітей» (1968) [28]; «Діагностика і лікування дисплазії тазостегнового суглобу та вродженого вивиху стегна у недоношених дітей» (1968) [29]; «Про хірургічне лікування вродженої відсутності грудини у дітей» (1969) [30]; «Віддалені наслідки вродженого вивиху стегна та дисплазія тазостегнових суглобів у недоношених дітей, лікованих на першому році життя» (1969) [31]; «Особливості лікування чисельних переломів кісток у дітей» (1971) [32]; «Морфологічні особливості тазостегнового суглобу у запліднень другої половини вагітності» (1972) [33]; «Особливості функціонального лікування дисплазії тазостегнових суглобів та вродженого вивиху стегна у недоношених дітей на першому році життя» (1972) [34].

Крім публікацій, В. П. Юрчак на той час мав ще 12 раціоналізаторських пропозицій, з яких деякі були впроваджені в роботу ортопедо-травматологічного відділення ДСКЛ «Охматдит» та районних поліклінік м. Києва, зокрема, посвідчення № 15 від 28.04.1965 р.; № 28 від 14.10.1966 р. на раціоналізаторські пропозиції, видані ДСКЛ № 14 «Охматдит»; авторське свідоцтво на винахід № 1663401/31-16 від 17.04.1971 р. тощо. Брав активну участь у роботі з'їздів і конференцій з питань дитячої хірургії, ортопедії й травматології. У 1966 р. прийняв участь у роботі V з'їзду травматологів-ортопедів УРСР (м. Київ, 31 травня–3 червня), де в доповіді озвучив фрагменти майбутньої дисертаційної роботи; у 1971 р. на засіданні науково-практичної конференції ортопедів-травматологів м. Києва і Київської обл. з актуальних питань ортопедії й травматології (24–25 березня) виступив із доповіддю «Особливості раннього лікування вродженої дисплазії тазостегнових суглобів і вивиху стегна у недоношених дітей». Від 1969 р. Київським міським відділом

охорони здоров'я В. П. Юрчак був призначений головним позаштатним дитячим ортопедом-травматологом м. Києва. У 1970 р. нагороджений ювілейною медаллю «За доблесну працю, на відзнаку 100-річчя від дня народження В. І. Леніна»; Почесною грамотою за активну раціоналізаторську роботу; Почесною грамотою Радянського райкому партії м. Києва за суспільну працю [35, арк. 7–8].

22 грудня 1972 р. на засіданні вченої ради Київського науково-дослідного інституту ортопедії (наразі – ДУ Інститут травматології та ортопедії НАМН України) відбувся захист дисертаційної роботи «Особливості раннього розпізнавання і лікування вродженої дисплазії тазостегнових суглобів і вродженого вивиху стегна у недоношених дітей» на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.772 – травматологія і ортопедія здобувача В. П. Юрчака. Науковими керівниками дисертації були призначені д. мед. н. О. В. Дольницький та к. мед. н. Віктор Андріанович Євтушенко, асистент кафедри нормальної анатомії КМІ імені О. О. Богомольця. У «заклучному слові», дякуючи своїм наставникам, здобувач широко про них сказав: «...перший вчитель ортопедії-травматології, який створив всі умови для оволодіння цією складною й благородною спеціальністю; рекомендував тему дисертаційної роботи; направляв мої перші кроки в науковій діяльності...» (про О. В. Дольницького); «...створював умови, керівництво і повсякденну допомогу при виконанні анатомічного розділу роботи...» (про В. А. Євтушенка) [35, арк. 33–34]. Офіційними опонентами виступили д. мед. н., проф. З. І. Шнейдеров та д. мед. н., проф. М. О. Воробйов.

Дисертація виконувалася в ДСКЛ № 14 «Охматдит» м. Києва (головний лікар – Заслужений лікар УРСР, к. мед. н. Т. П. Новикова); складалася зі вступу, шести розділів і висновків; була викладена на 227 сторінках, з них 193 сторінки тексту; містила 53 малюнка і 40 таблиць. У роботі аналізувалася

дисплазія тазостегнових суглобів і вродженого вивиху стегна на прикладі двохсот недоношених дітей, а також проводилися морфологічні дослідження тазостегнових суглобів запліднень другої половини вагітності методом «крестелеровських зрізів» [36].

У висновку, який дав один із опонентів – проф. З. І. Шнейдеров, зазначалося: «...подібних дисертацій у доступній літературі нам не зустрічалося. Робота узагальнює досвід дитячої міської клінічної лікарні, де у відділенні для виходжування недоношених дітей концентрувалася більшість дітей, що народилися недоношеними у м. Києві за період 1964–1969 рр. Дисертація містить багато оригінальних пропозицій автора (кутомір для вимірювання ступеня відведення стегон, абдукційна, розсувна, шарнірна універсальна шина), цінних теоретичних і практичних висновків. Кількість клінічних спостережень та анатомоморфологічних досліджень, покладених в основу дисертації – значна. Методика проведених досліджень відрізняється ретельністю та відповідає сучасним вимогам. Дисертант вивчив 358 джерел, чудово знайомий із літературою по темі та показав уміння користуватися нею критично, часто та правильно полемізуючи з авторами. Володимир Пилипович Юрчак зарекомендував себе відмінним клініцистом. Дисертацію виконано на належному науковому рівні, композиційно збудована вдало... » [35, арк. 77].

У результаті успішного захисту дисертації В. П. Юрчак отримав диплом кандидата медичних наук (серія ММД № 037016 від 8 червня 1973 р.) [22, арк. 504] і продовжував нести відповідальність за роботу ортопедо-травматологічного відділення як завідувач. Зокрема, протягом березня 1973 р. йому довелося готувати одночасно три звіти: 1) річний звіт роботи ортопедо-травматологічного відділення за 1972 р.; 2) звіт на депутатську комісію охорони здоров'я про дитячий травматизм у місті; 3) звіт на медичну раду лікарні про правильність використання лікарського ліжка в доопераційний період. У липні

того ж року розробив перспективний план заходів з дитячої травматології для звітування у міському відділі охорони здоров'я [22, арк. 493]. При цьому виконував кожного місяця найбільшу кількість запланованих операцій серед лікарів відділення.

Слід зауважити, що у 1972 р. ДСКЛ № 14 «Охматдит» відзначила ювілейну дату – 15 років від дня заснування – як установа в м. Києві, де було запроваджено комплексну систему організації спеціалізованої медичної допомоги дітям. На цей час на її клінічній базі функціонувало 4 науково-дослідні інституції – КМІ імені О. О. Богомольця, Київський НДІ педіатрії, акушерства і гінекології імені П. М. Буйка, Інститут вдосконалення лікарів імені П. Л. Шупика, Київський НДІ гематології і переливання крові; у лікарні функціонувало 10 спеціалізованих відділень, де могли отримати кваліфіковану допомогу тисячі маленьких пацієнтів [37]. Зокрема, завідувача відділенням акушерства Є. Д. Полинська зазначила, що за ці роки понад 10 тис. жінок стали мамами, при складних пологах 800 немовлят було врятовано [38]. У жовтні 1971 р. саме у відділенні акушерства ДСКЛ № 14 «Охматдит» побачив світ син В. П. Юрчака – Олександр. Нині він також медик, плідно працює у відділенні ортопедії і травматології, Заслужений лікар України.

Після захисту дисертації протягом 1973–1976 рр. у В. П. Юрчака продовжувалася насичена науково-практична діяльність. Зокрема, у 1973 р. взяв участь у роботі IV Української науково-практичної конференції хірургів дитячого віку (м. Харків, 14–15 листопада), в матеріалах якої опублікував тези «Аналіз летальності при нещасних випадках серед дітей по м. Києву та організація профілактики травматизму» [39]. У тому ж році на шпальтах газети «Правда України» надрукована публікація «Діти на вулиці. Радить лікар» [40] про травматизм дітей на вулиці і вдома, а також про заходи їх запобігання.

Наказом № 62 від 25 березня 1974 р. В. П. Юрчак був нагороджений грамотою за ініціативну роботу у сфері раціоналізації, спрямовану на покращення якості медичного обслуговування хворих. Крім того, рішенням конкурсної комісії ДСКЛ «Охматдит» нагороджений грамотою за раціоналізаторське впровадження «Пристрій для визначення локалізації стороннього предмету» (м. Київ) [22, арк. 497].

У 1974 р. газета «Правда України» розмістила на своїх шпальтах публікацію «Місто, транспорт, дитина» [41] з висвітленням проблем профілактики дитячого травматизму за авторством О. В. Дольницького та В. П. Юрчака. У листопаді того ж року відбулася Республіканська наукова конференція з транспортного і побутового травматизму (м. Донецьк, 14–15 листопада), в роботі якої В. П. Юрчак взяв участь, опублікувавши тези «Дорожньо-транспортний травматизм серед дітей і шляхи його зниження» [42]. Після закінчення цієї конференції В. П. Юрчак 19–21 листопада терміново виїхав до м. Москва по розгляду поданої ним заявки на винахід на експертному засіданні Держкомітету Ради Міністрів СРСР у справах винаходів і відкриттів [22, арк. 498, 500–501].

У 1975 р. в інтерв'ю газеті «Правда України» головний лікар ДСКЛ «Охматдит» Т. П. Новикова зазначала, що незабаром силами колективу 2-го тресту Головкиївміськбуду буде введено до експлуатації новий, добротний семиповерховий головний корпус лікарні на 650 ліжок. «Це, зокрема, дозволить поглибити спеціалізацію в дитячій хірургії й реанімації, покращити лікування при патології немовлят» [43]. Варто зазначити, що відділення ортопедії і травматології від 1957 р. функціонувало у двоповерховій будівлі, яку будував ще М. А. Терещенко. Звичайно, ліжок не вистачало для хворих дітей, тому і лікарі, і батьки маленьких пацієнтів очікували на новобудову. Для пришвидшення введення корпусу в дію неодноразово добровільно колектив

відділення ортопедії і травматології на чолі з завідувачим В. П. Юрчаком і головним лікарем медичної установи Т. П. Новиковою виходили на так звані «суботники», де у свій вільний час з ентузіазмом працювали фізично.

Протягом 1975–1976 рр. В. П. Юрчак опублікував дві статті у республіканському міжвідомчому збірнику «Ортопедія, травматологія й протезування» – «Летальність при нещасних випадках серед дітей Києва та заходи профілактики травматизму» [44] і «Дитячий травматизм у Києві та шляхи його зниження» [45]; став учасником III Всесоюзного з'їзду травматологів-ортопедів (м. Москва, 13–15 травня 1975 р.).

На початку 1976 р. В. П. Юрчаку, як високопрофесійному спеціалісту, надійшла пропозиція щодо роботи за кордоном в одній із країн Центральної Африки – Республіці Чад. Як сказав колишній однокурсник Володимира Пилиповича – Б. П. Криштопа, який обіймав тоді посаду заступника міністра охорони здоров'я УРСР: «...у формі безкорисливої допомоги. У 25 країнах працюють наші спеціалісти – проводять практичну лікувальну роботу, читають лекції, дають консультації» [46]. Прослухавши протягом двох місяців курси французької мови й активно вивчаючи її самостійно, завідувач ортопедо-травматологічним відділенням В. П. Юрчак розпорядженням № 251 від 19 жовтня 1976 р. по ДСКЛ № 14 «Охматдит» направлявся у службове закордонне відрядження терміном на 2 роки в Республіку Чад [22, арк. 508-1].

Вже перебуваючи в африканській країні, Володимир Пилипович в особистому щоденнику зазначав, що при знайомстві з головним лікарем госпіталю у м. Н'Джамена французом Бомо, попервах відчув до себе – радянського спеціаліста – негативне відношення. На лікарському обході йому представили хворого з кілевидною деформацією грудної клітки і з тяжкою формою хронічної пневмонії. Головний лікар попросив висловити свої міркування, намалювати схему операції, що В. П. Юрчак і зробив. У

подальшому, завдяки своїй професійності, вмінню розгледіти медичну проблему різнобічно, «доктор Владимир» завоював заслужений авторитет у закордонних колег і серед пацієнтів, які приїжджали на лікування до нього навіть із сусідніх країн. Але опинившись за кордоном, лікар став усвідомлювати, наскільки розробки іноземного виробництва (фармацевтика, медобладнання тощо) випереджали вітчизняну медицину за асортиментом та якістю.

На початку 1979 р. В. П. Юрчак приступив до своїх службових обов'язків на основному місці працевлаштування. Знову почалася плідна праця, але вже у рідній установі. Протягом 1978–1979 рр. він отримав два авторських свідоцтва за раціоналізаторський винахід (співавтор Лінкін Г. А.) «Пристрій для визначення локалізації стороннього предмету» (автор. св-во № 643146 від 28.09.1978 р.; автор. св-во № 725656 від 14.12.1979 р.). Невдовзі, у травні 1979 р., керівництво ДСКЛ № 14 командировало В. П. Юрчака до м. Москва на ВДНГ СРСР для участі в семінарі Всесоюзної школи передового досвіду «Лікування пошкоджень суглобів та їх наслідків у дітей за допомоги шарнірно-дистракційних апаратів» [22, арк. 520].

Очолюючи відділення ортопедії і травматології протягом майже 30 років, В. П. Юрчак у річних звітах висвітлював наступні питання: штати відділення; порівняльна таблиця даних основних показників роботи відносно попередніх років; аналіз лікувальної роботи за ортопедичною і травматологічною групами; докладний розгляд смертних випадків (якщо були); робота травм пункту, перев'язочної, гіпсовочної, маніпуляційної; підвищення кваліфікації медичного персоналу і політико-виховна робота; виховна і педагогічна діяльність серед хворих; впровадження нових методів лікування і діагностики.

У звіті за 1980 р., зокрема, зазначено: «...відділення розгорнуте на 80 штатних ліжок з операційною, перев'язочною, гіпсовочною,

маніпуляційною, фізіотерапевтичним кабінетом і кабінетом лікувальної фізкультури. ... Надана медична допомога дітям була різноманітною: різні типи вроджених та придбаних деформацій, наслідки травм, гостра травма. За звітний період надана кваліфікована медична допомога 692 травматологічним і 778 ортопедичним хворим» [12].

Звітні документи за 1982–1983 рр. [13–14] свідчать, що кваліфікована медична допомога була надана 1 797 хворим у 1982 р. і 1 690 хворим у 1983 р. Представлено інформацію по роботі перев'язочної (1982 р. – 10 416; 1983 р. – 10 452 маніпуляцій); гіпсовочної (1982 р. – 8 015; 1983 р. – 8 035 гіпсовочних робіт); маніпуляційного кабінету, де проводяться внутрішньовенні ін'єкції, налагодження систем для внутрішньовенних переливань крові й рідин, визначення групи крові та її сумісності тощо. Увагу акцентовано на підвищенні кваліфікації медичного персоналу, для чого кожен лікар один раз на п'ять років проходив атестацію, що відображалось у відповідній таблиці. Зокрема, у 1983 р. вищу категорію мав тільки завідувач відділення Юрчак В. П., першу категорію мали п'ять лікарів (Береговий Л. Є., Єрко М. В., Волгін Є. Ю., Закревський Л. І., Куценко Л. І.), другу категорію мали шість лікарів (Карчемський В. І., Данилов О. А., Рощенко І. І., Фідельський В. В., Безуглова В. С., Єгоров В. П.). Наукову ступінь кандидата медичних наук мали два спеціаліста – Юрчак В. П. і Карчемський В. І. У звітах наголошено, що лікарі відділення підвищують свою кваліфікацію на конференціях (у 1983 р. їх було проведено 12), на яких регулярно сповіщаються нові дані НДІ медичної і медико-технічної інформації «Експрес-інформація» з питань травматології й ортопедії. Доповідалася актуальна інформація із журналу «Ортопедія, травматологія і протезування» тощо. Крім того, лікарі відділення підвищують кваліфікацію згідно індивідуальних планів; беруть участь у клінічному розборі

хворих, направлених на операції; загальних обходах пацієнтів. Неодмінна увага приділялася підвищенню кваліфікації медичних сестер і санітарок [14].

У радянські часи обов'язковою вважалася політико-виховна робота, для чого один раз на тиждень проводилася політінформація. Крім того, у відділенні ортопедії і травматології випускалась стінгазета «Будь здоровим, малюк». Зокрема, у 1983 р. вийшло шість номерів газети, яка отримала перше місце по лікарні, а редколегія була нагороджена грошовою премією. У відділенні за 1983 р. провели п'ять виробничих засідань, де заслуховували нагальні питання по роботі відділення, трудовій дисципліні, звіти завідуючого, старшої медсестри тощо. Акцентовано, що за звітний період шефську допомогу надавала середня школа № 153 1 121 школярам 1–10 класів, які знаходились на лікуванні. Постійно працював вихователь з вищою освітою і вчитель 1–3 класів. До школярів 4–10 класів приходили вчителі й займалися індивідуально. Проте В. П. Юрчак зауважує, що за рік для учнів 1–3 класів начитано 990 год., а для 4–10 класів – 1 848 год., що, вочевидь, замало. За рік сумісними силами провели три святкові заходи, а також прийом у жовтенята та піонери, що в ті часи вважалося почесним. У звітному 1983 р. було введено 15 нових методик лікування і діагностики, а співробітниками запроваджено 20 раціоналізаторських пропозицій, що забезпечило відділенню перше місце по лікарні [14].

Звітні дані травмпункту за 1984 р. свідчили, що протягом року медичну допомогу отримало 23 359 дітей, що перевищувало статистичні дані за 1983 р. – 22 483[15].

Незважаючи на велику відповідальність, яку В. П. Юрчак ніс щодня як адміністратор і як оперуючий хірург, у 1982–1985 рр. він опублікував низку наукових робіт: «Деякі особливості м'язової кривошиї у дітей» [47] у науково-практичному журналі «Педіатрія, акушерство і гінекологія»; тези «Віддалені

результати операції Епіскопо при наслідках родового паралічу верхньої кінцівки» [48] у матеріалах IX з'їзду травматологів-ортопедів України; «Основні принципи діагностики і лікування м'язової кривошії у дітей» [49] у збірці наукових праць «Відновлювальне лікування деформацій кінцівок»; «Раннє виявлення і лікування м'язової кривошії у дітей» [50] у журналі «Педіатрія, акушерство і гінекологія»; «Популяційно-генетичне вивчення антигенів системи HLA у дітей» [51] у республіканському міжвідомчому збірнику «Гематологія і переливання крові. Хвороби системи крові».

У 1985 р. за ініціативою проф. О. В. Дольницького від ортопедо-травматологічного відділення відокремилось відділення дитячої мікрохірургії як самостійна структура зі штатом, розрахованим на 40 ліжок. Деякі лікарі з ортопедії і травматології перейшли у відділення мікрохірургії, де виконувались операції відповідного профілю.

У щорічних звітах В. П. Юрчак наголошував на дефіциті кадрового складу. Зокрема, у річному звіті за 1987 р. він акцентує: «... Із 18 штатних лікарів, фактично працювало тільки 10. За минулі роки з відділення пішло п'ять лікарів і один (Л. І. Закревський) знаходиться в довготривалому закордонному відрядженні, а відповідного поповнення відділення не отримало. Недостатньо укомплектовано і середнім медперсоналом, із 25 штатних медсестер, працювало тільки 18». Проте, незважаючи на недостатню кількість медперсоналу, у 1987 р. у відділенні ортопедії і травматології було пророблено велику роботу, оскільки збільшилась кількість операційних днів від двох (у попередні роки) до чотирьох. Надавалася кваліфікована медична допомога 1 725 хворим за ортопедичною групою (26 нозологічні од.: вроджені вивих стегна, м'язова кривошия, клишоногість, деформація грудної клітки тощо) і травматологічною групою (22 нозологічні од.: переломи стегнової кістки, кісток гомілки, стопи, тазу; забиття та переломи хребта тощо). Аналізуючи

наведені дані, В. П. Юрчак зауважував, що «...у відділенні питання лікування родових паралічей вперше в Союзі розробили на початку 1970-х рр. На цьому матеріалі виконана кандидатська дисертація, написана монографія. Нам здається, що настав час, коли такі оперативні втручання, як операція Епіскопо і Гріна мають бути впроваджені в ортопедичних відділеннях обласних лікарень. З цією метою необхідно ставити питання перед Міністерством охорони здоров'я УРСР, щоб на нашій базі були організовані курси з тематики хірургічного лікування родових паралічей у дітей. 87,4 % дітей з родовими паралічами – іногородні. А наша лікарня міська і штати виділено для міської лікарні, а не республіканської». Далі розглядаючи річні цифри, В. П. Юрчак зазначав про недостатню роботу міських поліклінік, де на неналежному рівні поставлена профілактична робота. Внаслідок цього друге місце займали переважно діти до одного року із вродженим вивихом стегна, що потребувало функціонального методу лікування. Значна кількість дітей поступала вже й на оперативне втручання. Нарікаючи на роботу поліклінік, лікар вивів на третє місце вроджену м'язову кривошию. По травматологічній групі найбільше хворих лікувалося з приводу переломів кісток передпліччя (127 дітей); переломами плечової кістки (124 дитини); переломами кісток гомілки (107 хворих). Травмпункт лікарні у 1987 р. надав медичну кваліфіковану допомогу 25 626 дітям. Протягом звітнього року лікарями відділення було впроваджено сім нових методів лікування і діагностики [16].

У 1988–1989 рр. В. П. Юрчаком у співавторстві опубліковано дві наукові роботи: «Чисельні та комбіновані пошкодження опорно-рухового апарату та їх лікування у дітей» [52] у матеріалах V Всесоюзного з'їзду травматологів-ортопедів у м. Одеса, «Лікування дітей з переломовивихами ліктьового суглоба» [53] у республіканському міжвідомчому збірнику «Ортопедія, травматологія і протезування».

У 1988 р. лікарня «Охматдит» опублікувала «Вказівник винаходів та раціоналізаторських пропозицій співробітників ДСКЛ № 14 за період 1963–1987 рр.» [54]. Як зазначається у документі, першість по лікарні у винахідницькій і раціоналізаторській роботі належить ортопедо-травматологічному відділенню – 142 пропозиції, а серед авторів на винаходи й раціоналізаторські пропозиції найбільшу кількість запропоновано завідувачим В. П. Юрчаком – 46. У 1983 р. йому присвоїли звання «Кращий раціоналізатор м. Києва» [22, с. 560].

У 1989 р. у відділенні ортопедії і травматології лікувалося 1 763 хворих, разом з тим на травмпункті медичну допомогу отримало 22 111 дітей. За наданою статистикою травмпункту (див. табл. 1) по м. Київ і Київській області найбільша кількість дітей із травмами надходила з Ленінградського (Святошинського) району і далі за зменшенням:

Табл. 1

Обслуговування на травмпункті лікарні «Охматдит» за районами м. Київ і Київської обл. у 1989 р.

п/п	Райони м. Київ і Київська обл.	Кількість дітей, які отримали допомогу на травмпункті у 1989 р.
1.	Ленінградський (Святошинський)	3 744
2.	Шевченківський	2 957
3.	Радянський (у складі Шевченківського)	2 441
4.	Ватутінський (Деснянський), Харківський (у складі Дарницького) і Київська обл.	2 329
5.	Московський (Голосіївський)	2 241
6.	Залізничний (Солом'янський)	2 096
7.	Жовтневий (у складі Солом'янського)	1 820
8.	Подольський	1 783
9.	Печерський	1 066
10.	Мінський (Оболонський)	659
11.	Ленінський (у складі Шевченківського)	616
12.	Дніпровський	197
13.	Дарницький	167

За звітний період 1989 р. колективом відділення впроваджено 6 раціоналізаторських пропозицій; 4 методики розроблено і впроваджено у

співавторстві зі співробітниками інших установ і підприємств. Зокрема, запропоновано методику лікування ортопедо-травматологічних хворих магнітними полями за допомогою апаратів «Арамес» і «Мальвіна»; методику оперативного лікування хворих з плоско-вальгусною деформацією стопи; методику електростимуляції мускулатури опорно-рухового апарату за допомогою апаратів-електростимуляторів «Міоритм-021» і «Міоритм-040»; методику дії проміня Лазара на запалені інфільтрати і на дегенеративні процеси й осередки кісткової тканини [17].

У 1991 р. В. П. Юрчаком оприлюднено дослідження «Остеосинтез при переломі шийки променевої кістки» у матеріалах I симпозіуму з міжнародною участю асоціації «Остеосинтез» [55].

Наведені дані річного звіту за 1992 р. [18] засвідчують, що, починаючи з 1990 р., ортопедично-травматологічне відділення і травмпункт, як і вся лікарня в цілому, працювали в умовах нового господарського механізму – госпрозрахунку, що дозволило значно підвищити кількість і якість пролікованих хворих. За звітний період кваліфікована медична допомога була надана 2 129 хворим дітям. В. П. Юрчак зазначав, що порівняно з минулими роками значно зменшилася група хворих із наслідками родових паралічей верхніх кінцівок і дитячим церебральним паралічем. Ця група хворих лікувалася у нещодавно відкритому відділенні мікрохірургії.

Статистичні дані травмпункту за 1992 р. свідчили, що медичну допомогу отримали 18 776 хворих, з них за видами травматизму: побутовий – 4 495; вуличний – 9 319; шкільний – 1 489; спортивний – 451; дорожньо-транспортний – 82 хворих. У табл. 2 наведено статистику обслуговування на травмпункті за районами Києва і Київської області.

Табл. 2

Обслуговування на травмпункті лікарні «Охматдит» за районами м. Київ і Київської обл. у 1992 р.

n/p	Райони м. Київ	Кількість дітей, які отримали допомогу на травмпункті у 1992 р.
1.	Ленінградський (Святошинський)	2 910
2.	Шевченківський	2 820
3.	Радянський (у складі Шевченківського)	2 299
4.	Жовтневий (у складі Солом'янського)	2 039
5.	Московський (Голосіївський)	1 970
6.	Залізничний (Солом'янський)	1 847
7.	Подольський	1 580
8.	Печерський	943
9.	Ленінський (у складі Шевченківського)	497
10.	Мінський (Оболонський)	469
11.	Харківський (у складі Дарницького)	333
12.	Ватутінський (Деснянський)	186
13.	Дніпровський	137
14.	Дарницький	108
15.	Києво-Святошинський р-н Київської обл.	324
16.	інші області України	320

Як бачимо із наведених статистичних таблиць за 1989 р. і 1992 р., перші місця за травматизмом займали Ленінградський, Шевченківський і Радянський р-ни, на останніх – Дніпровський і Дарницький р-ни.

Щодо нових методів впровадження у відділенні за 1992 р., то В. П. Юрчак зазначає про уведення до роботи електродриля, працюючого на постійному струмі 27 вольт, що дозволило повністю убезпечити лікаря і хворого від непередбачених нещасних випадків. Промисловість випускала дрилі на 220 вольт змінного струму і таким інструментом хірургу доводилось працювати і оперувати хворого під наркозом, що викликало велику небезпеку. Крім електродриля, було розроблено і впроваджено у практику інший інструмент – кусачки для спиць і стрижнів з подвійною передачею, що значно полегшило умови праці хірурга. Промислові технічні кусачки з однією

передачою незручні в умовах операції – не завжди можливо «скусити» спицю, що стирчить із кістки хворого.

У щорічних звітах обов'язково наводилися дані про кількість операцій і асистенцій, виконаних лікарями ортопедо-травматологічного відділення. Зокрема, протягом 1992 р. було проведено 760 операцій і 653 асистенцій (див. табл. 3). Традиційно найбільшу кількість операцій із року в рік виконував завідувач відділенням В. П. Юрчак [18].

Табл. 3

Операції й асистенції, проведені лікарями ортопедо-травматологічного відділення лікарні «Охматдит» у 1992 р.

п/п	ПІБ	1992 р.	
		Кількість операцій	Кількість асистенцій
1.	завідувач В. П. Юрчак	114	5
2.	Л. І Закревський	80	39
3.	І. І. Рощенко	72	55
4.	В. П. Єгоров	68	59
5.	І. І. Копейкін	63	86
6.	С. П. Король	57	42
7.	Є. Ю. Волгін	54	27
8.	А. Ф. Левицький	51	8
9.	О. В. Бебешко	51	81
10.	Л. Є. Береговий	50	42
11.	Ю. М. Дмитрук	38	36
12.	І. М. Бодрова	26	3
13.	Л. П. Радченко	10	2
14.	проф. О. В. Дольницький	7	0
15.	О. Є. Мухопад	7	93
16.	М. С. Коляденко	6	37
17.	С. М. Венгер	4	33
18.	проф. Д. Ю. Кривченя	1	0
19.	П. Ф. Осипчук	1	5

Звітні дані за 1994 р. [19] свідчили, що найбільша кількість дітей ортопедичної групи лікувалася з приводу вродженого вивиху стегна – 41; вродженої клишоногості – 31; вродженої м'язової кривошії. В. П. Юрчак зазначав, що це, скоріше за все, прояви наслідків Чорнобиля і забрудненої екології. Із травматологічної групи найбільша кількість дітей лікувалася з

приводу переломів кісток гомілки – 174; череззвиросткових переломів – 151; переломів стегнової кістки – 103. Лікар зауважував про значне збільшення кількості дітей із тяжкою політравмою, особливо дорожньо-транспортною – 72. «У місті кількість автотранспорту значно збільшилась, знання дорожнього руху у населення бажає кращого, хоча лєвова доля дорожніх випадків лежить на водіях» [18].

У річному звіті 1994 р. В. П. Юрчак висвітлює роботу перев'язочного кабінету. Він зазначає, що «...перев'язочна у відділенні одна, де проводяться «чисті» і за необхідності «гнійні» перев'язки. Крім того, накладаються скелетні витяжіння, робляться пункції суглобів. Зокрема, в поточному році накладено 8 378 «чистих» перев'язок, видалено 60 спиць Кіршнера; зроблено 110 пункцій суглобів, знято 38 скелетних витяжінь. Різні види гіпсовочних робіт протягом року красномовно висвітлювались у цифрах – 3 055. За звітними даними роботи маніпуляційного кабінету, зроблено внутрішньовенних переливань крові – 892.

Загальна кількість дітей, які протягом 1994 р. обслуговувались на травмпункті складала 16 704 чол. Традиційно найбільша кількість була із Ленінградського р-ну – 3 086; Радянського р-ну – 2 194; Шевченківського р-ну – 1 995. Для покращення роботи на травмпункті В. П. Юрчак наголошував на терміновості виділення приміщення під оглядову, зважаючи на велику кількість пацієнтів.

У відділенні протягом 1994 р. впровадили нову методику оперативного лікування лійкоподібної деформації грудної клітки за методикою проф. Д. Ю. Кривчені; розпочали опанування методики артроскопії колінного суглоба при пошкодженні менісків у дітей, що дозволило покращити діагностику при травмах колінного суглоба; впровадили нову методику оперативного лікування вродженого вивиху стегна. Використали і впровадили

різноманітний гуманітарний інструментарій і пристрої для ортопедо-травматологічних хворих, що вдосконалило якість оперативного лікування.

У 1994 р. загальна кількість оперативного втручання складала (див. табл. 4): операцій – 648, асистенцій – 756 [19].

Табл. 4

Операції й асистенції, проведені лікарями ортопедо-травматологічного відділення лікарні «Охматдит» у 1994 р.

п/п	ПІБ	1994 р.	
		Кількість операцій	Кількість асистенцій
1.	завідувач В. П. Юрчак	96	7
2.	Є. Ю. Волгін	52	26
3.	М. С. Коляденко	51	97
4.	С. П. Король	50	20
5.	Л. І Закревський	47	21
6.	О. В. Бебешко	35	33
7.	Л. Є. Береговий	34	21
8.	І. М. Бодрова	33	42
9.	В. П. Єгоров	29	5
10.	І. І. Рощенко	29	59
11.	В. О. Скибан	29	13
12.	А. Ф. Левицький	27	6
13.	М. І. Репка	22	30
14.	О. Є. Мухопад	17	60
15.	клінічний ординатор Ж. Бархун	12	93
16.	проф. О. В. Дольницький	10	1
17.	клінічний ординатор Д. Хассун	10	49
18.	Ю. М. Дмитрук	9	3
19.	С. М. Венгер	9	26
20.	І. Б. Кособокова	9	16
21.	С. М. Федоренко	7	9
22.	В. І. Белоножко	6	5
23.	інтерн Азіз	4	26
24.	проф. Д. Ю. Кривченя	3	0
25.	Є. Г. Крюков	3	5
26.	Є. А. Суворов	3	36
27.	інтерн Монзер	3	32
28.	О. В. Юрчак	3	5
29.	С. Ю. Ладоня	3	7
30.	С. П. Ганзевич	3	3

За багаторічну висококваліфіковану працю у галузі медицини В. П. Юрчаку присвоїли почесне звання «Заслужений лікар України» (св-во № 1756 від 16 червня 1995 р.). У рекомендаційній характеристиці зазначалося: «... Під керівництвом Юрчака В. П. і за його особистою участю у відділенні щорічно проходять оперативне лікування понад дві тисячі дітей, проводиться оперативне втручання з приводу вродженого вивиху стегна у дітей віком до одного року, методика локалізації і видалення інородних тіл з м'яких тканин, реконструктивні операції при плосковальгусних деформаціях стоп. 100–150 найбільш важких унікальних операцій щорічно виконує Юрчак В. П. Основні показники роботи дитячого ортопедо-травматологічного відділення протягом всіх років є кращими серед аналогічних відділень України. Тут постійно впроваджуються нові сучасні методи діагностики і лікування, розробляються та удосконалюються методики оперативного лікування і реабілітації вроджених та набутих вад опорно-рухового апарату, а також травматичних ушкоджень у дітей. Юрчак В. П. готує дитячих ортопедо-травматологів на робочих місцях та в інтернатурі для Києва та України. Великий досвід організаторської, лікарняної і хірургічної діяльності опублікував у 34 наукових працях та кандидатській дисертації. Винахідник-раціоналізатор: 2 винаходи, 78 раціоналізаторських пропозицій. Користується авторитетом серед лікарів України та країн СНД» [22, арк. 572].

У жовтні 1995 р. на базі лікарні «Охматдит» організовується товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ) «Ортос». Засновниками медичного центру стали фінансист І. І. Тимошенко; заслужений лікар України, к. мед. н. В. П. Юрчак; заслужений лікар України, професор, д. мед. н. О. В. Дольницький та завідувачка поліклінікою «Охматдит» Н. П. Корнійчук. З весни 1996 р. медичний центр розпочав повноцінну діяльність. До консультацій, діагностики, лікування залучалися

висококваліфіковані спеціалісти з різних відділень лікарні «Охматдит», які надавали офіційно платні медичні послуги. У 1990-х рр. лікарям, як і всім іншим працівникам в Україні, заробітну платню виплачували нерегулярно, тому медики охоче співпрацювали з товариством, де 70 % від платні за медичну послугу отримував саме консультуючий спеціаліст. Таку практику запровадив В. П. Юрчак, якого учасники товариства одноголосно обрали генеральним директором.

При урочистому відкритті медичного центру «Ортос» новообраний генеральний директор у своїй промові наголошував про те, що медицина в Україні опинилась в скрутному положенні: не вистачає державних коштів на ліки, складні операції, проведення діагностичних досліджень. Поряд із цим, кількість захворювань та природжених вад у дітей значно збільшилось, чималу роль у цьому відіграла чорнобильська трагедія. За рахунок медичного центру лікар хотів хоч трохи підтримати лікарняний бюджет і зберегти для медицини висококваліфікованих спеціалістів. В. П. Юрчак наголошував, що лікувально-відновлюваний центр «Ортос», де застосовуються сучасні методи дослідження, організовано з метою надання кваліфікованої медичної допомоги населенню м. Києва. У центрі працюватимуть професор і спеціалісти з вищою категорією всіх медичних спеціальностей. Немовлята, які народжуються в пологових будинках фактично не проходять поглибленого медичного огляду і батьки звертаються за допомогою до лікарів з великим запізненням. У медичному центрі діти будуть оглянуті кваліфікованими спеціалістами: неонатологом, ортопедом, невропатологом, отоларингологом, нейрохірургом, хірургом, фізіотерапевтом, педіатром, іншими фахівцями з метою виявлення вроджених вад, та зможуть одержати своєчасно медичну допомогу. Крім цього, отримають консультацію і лікування діти з травмами й іншими захворюваннями. У центрі «Ортос» медичну допомогу зможуть одержати і хворі на остеохондроз,

реабілітаційну допомогу з пошкодженням рухливого апарату, післятравматичну реабілітацію.

Оскільки головним профілем ТОВ «Ортос» був саме ортопедично-травматологічний, то акцент робився на В. П. Юрчака, враховуючи його спеціалізацію, професіоналізм, багаторічну лікувальну практику, заслужений авторитет серед колег і пацієнтів. Проте передчасна смерть Володимира Пилиповича завадила розвитку товариства. Медичний центр проіснував ще десять років на підґрунті, закладеному В. П. Юрчаком, ідеї якого протягом всієї діяльності закладу підтримувала Неллі Петрівна Корнійчук, завідувачка поліклінікою.

5 червня 1996 р. В. П. Юрчак зранку прооперував планового хворого, а на другу половину дня була запланована урочиста подія в Інституті ортопедії і травматології – святкування 70-річчя від дня народження професора О. В. Дольницького. Володимир Пилипович приїхав із вітаннями до свого вчителя... та, на жаль, серце Лікаря не витримало напруженого темпу життя. Попрощатися і провести його в останню путь прийшло дуже багато людей – лікарів та батьків врятованих дітей, яких вразила ця раптова смерть, адже В. П. Юрчаку нещодавно виповнилося 60 років. Гучний голос завідувача кожен день було чути у довгому коридорі відділення ортопедії і травматології, що відлунював із кінця в кінець й сприймався і лікарями, і батьками маленьких пацієнтів як ствердження самого життя. Багатьох людей врятував Володимир Пилипович, його врятувати не зміг ніхто – серцевий напад. Керівництво лікарні прийняло рішення оголосити день похорон – 7 червня 1996 р. траурним днем за Заслуженим лікарем України, завідувачем відділення ортопедії і травматології з майже 30-річним стажем, к. мед. н. В. П. Юрчаком. За бажанням Володимира Пилиповича його похоронено на батьківщині.

У 1996 р. відбувся XII з'їзд травматологів і ортопедів України (м. Київ, 18–20 вересня), в матеріалах якого вийшла посмертна публікація В. П. Юрчака «Особливості компресійних переломів тіл хребців у дітей» [56] (співавтор В. О. Скибан). Загалом наукова спадщина В. П. Юрчака склала 34 наукові праці, два авторських свідоцтва на винаходи, 78 раціоналізаторських пропозицій, більшість з яких впроваджена у практичну діяльність [22, арк. 572].

Висновки. Досліджуючи на основі архівних матеріалів етапи науково-практичної діяльності завідувача відділенням ортопедії і травматології лікарні «Охматдит», Заслуженого лікаря України, кандидата медичних наук В. П. Юрчака, з'ясовано, що для цілеспрямованого поступового оволодіння спеціальністю він опанував різні методики діагностики, оперативного лікування і реабілітації, для чого систематично вдосконалював теоретичні і практичні знання.

Аналіз засвідчив високий рівень роботи відділення ортопедії і травматології під багаторічним керівництвом В. П. Юрчака за показниками результативності проведених планових операцій та наданої медичної допомоги на травмпункті, кількістю нових методів впровадження, раціоналізаторських розробок тощо. Висвітлено освітню роботу середньої школи № 153 із школярами 1–10 класів, які знаходились на довготривалому лікуванні у стаціонарі.

Вважаємо, що найбільш продуктивним періодом діяльності В. П. Юрчака й очолюваного ним відділення стали 1970–1980-ті рр. Накопичений практичний досвід, раціоналізаторські пропозиції, наукові розробки лікування ортопедично-травматологічних хворих протягом професійного життя лікаря стали міцним підґрунтям для подальших активних наукових і практичних досліджень молодих фахівців. Наведено список віднайдених наразі наукових праць В. П. Юрчака.

Список використаних джерел та літератури

1. Медицина. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Медицина>
2. Домашняя медицинская энциклопедия; глав. ред. В. И. Покровский. Москва: «Медицина», 1993. 496 с.
3. Советский энциклопедический словарь; глав. ред. А. М. Прохоров; издание четвертое. Москва: «Советская энциклопедия», 1987. 1599 с.
4. Про лікарню Охматдит. URL: <https://ohmatdyt.com.ua/znati/pro-likarnyu/>
5. Большая медицинская энциклопедия; глав. ред. А. Н. Бакулев. Москва: «Советская энциклопедия», 1961. Т. 22. С. 117.
6. Большая медицинская энциклопедия; глав. ред. А. Н. Бакулев. Москва: «Советская энциклопедия», 1963. Т. 32. С. 536.
7. Ковалинский В. В. Меценаты Киева. Киев: «Кий», 1998. 526 с.
8. Майбутнє, сьогодні, минуле. Організаційно-методичний відділ та відділ автоматизованої обробки інформації УДСЛ «Охматдит». Київ, 2004. 29 с.
9. Т. П. Новикова – 90. Pro memoria. Киев: Охматдит, 2014. 54 с.
10. Дольницький О. В. А. В. Шуринок – видатний дитячий хірург. Київ: «Книга плюс», 2007. 32 с.
11. Виленский Ю. Г. Детский хирург Николай Ситковский. Харьков: «Константа», 2007. 112 с.
12. Отчет о работе ортопедо-травматологического отделения детской городской специализированной клинической больницы № 14 г. Киева за 1980 г. 15 с.
13. Отчет о работе ортопедо-травматологического отделения детской городской специализированной клинической больницы № 14 г. Киева за 1982 г. 15 с.
14. Годовой отчет о работе ортопедо-травматологического отделения детской городской специализированной клинической больницы № 14 г. Киева за 1983 г. 15 с.
15. Отчет травматологического пункта детской специализированной клинической больницы № 14 г. Киева за 1984 г. 3 с.
16. Годовой отчет о работе ортопедо-травматологического отделения детской городской специализированной клинической больницы № 14 г. Киева за 1987 г. 18 с.
17. Годовой отчет о работе ортопедо-травматологического отделения детской городской специализированной клинической больницы № 14 г. Киева за 1989 г. 16 с.
18. Годовой отчет о работе ортопедо-травматологического отделения детской городской специализированной клинической больницы № 14 г. Киева за 1992 г. 17 с.

19. Годовой отчет о работе ортопедо-травматологического отделения детской городской специализированной клинической больницы № 14 г. Киева за 1994 г. 20 с.

20. О комиссии по устройству больницы для чернорабочих в Киеве. *Киевлянинъ*, 1892, 29 февраля. С. 2

21. Юрчак В. Призвание – творить добро. *Комсомольское знамя*, 1979, 17 июня. С. 3.

22. Личные дела врачей и специалистов с высшим образованием, уволенных в 1996 г. Укр. дит. спеціал. лікарня «Охматдит». 1996. Арк. 470–577.

23. Дольницкий О. В., Юрчак В. Ф. Особенности распознавания и лечения врожденной дисплазии тазобедренного сустава и врожденного вывиха бедра у недоношенных детей: материалы V съезда травматологов-ортопедов УССР (г. Киев, 31 мая–3 июня 1966 г.); под. общ. ред. чл. корр. АМН СССР, проф. Ф. Р. Богданова. Киев: Изд-во «Здоров'я», 1966. С. 175.

24. Юрчак В. Ф. К вопросу диагностики и лечения дисплазии тазобедренного сустава и врожденного вывиха бедра у недоношенных детей в периоде новорожденности: материалы III республик. конф. детск. хирургов Украины; отв. ред. А. Р. Шуринок. Киев–Днепропетровск: Изд-во «Здоров'я», 1967. С. 134.

25. Батюк И. Ф., Дольницкий О. В., Юрчак В. Ф., Ерко Н. В. Стимулирование регенерации костной ткани остеогенной сывороткой у детей: материалы III республиканской конференции детских хирургов Украины; отв. ред. А. Р. Шуринок. Киев–Днепропетровск: Изд-во «Здоров'я», 1967. С. 141.

26. Дольницкий О. В., Юрчак В. Ф. Об объективной оценке симптома ограниченного отведения бедер у новорожденных. *Ортопедия, травматология и протезирование*. Москва–Харьков: Изд-во «Медицина». 1968. Вып. 5. С. 69–71.

27. Дольницкий О. В., Юрчак В. Ф., Дрюк Н. Ф. Открытые переломы костей конечностей у детей: материалы республиканской научно-практической конференции хирургов, травматологов и детских хирургов «Диагностика и тактика лечения экстренных заболеваний в хирургии, травматологии и детской хирургии»; под. общ. ред. проф. А. Т. Пулатова. Душанбе, 1968. С. 95–96.

28. Дольницкий О. В., Юрчак В. Ф. Симптоматология и диагностика дисплазии тазобедренных суставов и врожденного вывиха бедра у недоношенных детей. *Ортопедия, травматология и протезирование*. Москва–Харьков: Изд-во «Медицина». 1968. Вып. 11. С. 37–39.

29. Юрчак В. Ф. Диагностика и лечение дисплазии тазобедренного сустава и врожденного вывиха бедра у недоношенных детей. *Ортопедия: респуб. межведом. сб.*; отв. ред. проф. Е. П. Меженина. Киев: Изд-во «Здоров'я», 1968. Вып. 4. С. 18–21.

30. Дольницький О. В., Юрчак В. Ф. О хирургическом лечении врожденного отсутствия грудины у детей. *Хирургия*; гл. ред. Б. А. Петров. Москва: Изд-во «Медицина». 1969. Вып. 4. С. 133–135.

31. Юрчак В. Ф. Отдаленные исходы врожденного вывиха бедра и дисплазии тазобедренных суставов у недоношенных детей, леченных на первом году жизни: материалы II-съезда травматологов-ортопедов СССР. Москва, 1969. С. 202–204.

32. Ерко Н. В., Юрчак В. Ф., Скибан В. А. и др. Особенности лечения множественных переломов костей у детей: материалы VI съезда травматологов-ортопедов Украинской ССР; зам. отв. ред. Ф. Р. Богданов. Киев: Изд-во «Здоров'я», 1971. С. 230–233.

33. Юрчак В. Ф., Евтушенко В. А. Морфологические особенности тазобедренного сустава у плодов второй половины беременности. *Ортопедия, травматология и протезирование*. Москва–Харьков: Изд-во «Медицина». 1972. Вып. 1. С. 26–32.

34. Дольницький О. В., Юрчак В. Ф. Особенности функционального лечения дисплазии тазобедренных суставов и врожденного вывиха бедра у недоношенных детей на первом году жизни: материалы II-съезда травматологов-ортопедов республик Прибалтики; ред. коллегия А. З. Амелин и др. Рига, 1972. С. 242–244.

35. Личное аттестационное дело кандидата медицинских наук Юрчака Владимира Филипповича (протоколы, стенограмма, рецензии, отзывы и др.). Архив Киевского НИИ ортопедии М-ва здравоохранения Укр. ССР, г. Киев. Ф. 4793. Оп. 2-Л. Д. № 11. 1972. 143 л.

36. Юрчак В. Ф. Особенности раннего распознавания и лечения врожденной дисплазии тазобедренных суставов и врожденного вывиха бедра у недоношенных детей: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. мед. наук. Киевский НИИ ортопедии. Киев, 1972. 27 с.

37. Климко Ю. Подарували мені сонце. *Молодь України*, 1972, 1 черв. С. 2.

38. Камишинська Н. Земний уклін. *Робітнича газета*, 1972, 27 липн. С. 4.

39. Дольницький О. В., Юрчак В. Ф. Анализ летальности при несчастных случаях среди детей по г. Киеву и организация профилактики травматизма: тез. докл. материалов IV Украинской науч.-практ. конф. хирургов детск. возраста; под ред. проф. Н. Б. Ситковского. Киев, 1973. С. 8–10.

40. Дольницький О. В., Юрчак В. Ф. Дети на улице. Советует врач. *Правда Украины*, 1973, 15 апр. С. 3.

41. Дольницький О. В., Юрчак В. Ф. Город, транспорт, ребенок. *Правда Украины*, 1974, 4 июл. С. 4.

42. Дольницький О. В., Юрчак В. Ф., Романченко С. П. Дорожно-транспортный травматизм среди детей и пути его снижения. *Транспортный и*

бытовой травматизм: сб. ст.; отв. ред. И. В. Шумада. Киев: Изд-во «Здоров'я», 1975. С. 106–110.

43. Новикова Т. С любовью и отвагой. *Правда Украины*, 1975, 16 июля. С. 4.

44. Дольницький О. В., Юрчак В. Ф. Летальность при несчастных случаях среди детей Киева и меры профилактики травматизма. *Ортопедия, травматология и протезирование: респуб. межвед. сб. «Экспертиза трудоспособности больных после травм опорно-двигательного аппарата»*; отв. ред. И. В. Шумада. Киев: Изд-во «Здоров'я», 1975. Вып. 5. С. 37–40.

45. Юрчак В. Ф. Детский травматизм в Киеве и пути его снижения. *Ортопедия, травматология и протезирование: респуб. межвед. сб. «Травматизм в детском возрасте»*; отв. ред. И. В. Шумада. Киев: Изд-во «Здоров'я», 1976. Вып. 6. С. 11–16.

46. Андриєнко Л. Усі лікарі планети. *Радянська Україна*, 1975, 6 квітн. С. 4.

47. Скибан В. А., Юрчак В. Ф. Некоторые особенности мышечной кривошеи у детей. *Педіатрія, акушерство і гінекологія*. 1982. № 2. С. 10–13.

48. Дирдовская Л. Н., Скибан В. А., Юрчак В. Ф. и др. Отдаленные результаты операции Эпископо при последствиях родового паралича верхней конечности: тез. докл. материалов IX съезда травматологов-ортопедов Украины; отв. ред. И. В. Шумада. Запорожье, 1983. С. 160–161.

49. Скибан В. А., Юрчак В. Ф. Основные принципы диагностики и лечения мышечной кривошеи у детей. Восстановительное лечение деформаций конечностей: сб. науч. тр.; отв. ред. проф. М. Д. Дусмуратов. Ташкент: Изд-во ТашГосМИ, 1984. С. 70–75.

50. Скибан В. А., Юрчак В. Ф. Ранне выявление и лечение м'язової кривошії у дітей. *Педіатрія, акушерство і гінекологія*. 1984. № 1. С. 30–31.

51. Павлюк Р. П., Юрчак В. Ф. Популяционно-генетическое изучение антигенов системы HLA у детей. *Гематология и переливание крови: респуб. межведом. сб. «Болезни системы крови»*; отв. ред. Н. Т. Терехов. Киев: Изд-во «Здоров'я», 1985. Вып. 20. С. 84–87.

52. Юрчак В. Ф., Скибан В. А., Копейкин И. И. и др. Множественные и сочетанные повреждения опорно-двигательного аппарата и их лечение у детей: тез. докл. материалов V Всесоюзного съезда травматологов-ортопедов, г. Одесса, 22–24 сентября 1988 г.; отв. ред. С. Т. Зацепин. Москва, 1988. Ч. 1. С. 156–157.

53. Скибан В. А., Береговой Л. Е., Юрчак В. Ф. Лечение детей с переломовывихами локтевого сустава. *Ортопедия, травматология и протезирование: респуб. межвед. сб. «Внутрисуставные повреждения»*. Киев: Изд-во «Здоров'я», 1989. Вып. 19. С. 130–132.

54. Указатель изобретений и рационализаторских предложений сотрудников ДСКБ № 14 за период с 1963 г. по 1987 г. Гл. упр-е здравоохранения Киевск. горисполкома, Киевск. дет. специализ. клинич. б-ца № 14. Киев, 1988. 61 с.

55. Скибан В. А., Юрчак В. Ф. Остеосинтез при переломе шейки лучевой кости: тез. докл. материалов I симпозиума с междунар. участием ассоциации «Остеосинтез», г. Киев, 4–6 декабря 1990 г.; под ред. к.мед.н. В. Б. Левицкого. Киев, 1991. С. 106–107.

56. Скибан В. О., Юрчак В. П. Особливості компресійних переломів тіл хребців у дітей: тез. докл. матеріалів Дванадцятого з'їзду травматологів-ортопедів України, м. Київ, 18–20 вересня 1996 р.; гол. ред. Г. В. Гайко. Київ, 1996. С. 229–230.

References

1. Medytsyna [Medicine]. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Meditsina> [In Ukrainian].
2. Pokrovskiy, V. I. (1993). Domashnyaya meditsinskaya entsiklopediya [Home Medical Encyclopedia]. Moskva [In Russian].
3. Prohorov, A. M. (1987). Sovetskiy entsiklopedicheskiy slovar [Soviet Encyclopedic Dictionary]. Moskva [In Russian].
4. Pro likarniu Okhmatdyt [About Okhmatdyt Hospital]. URL: <https://ohmatdyt.com.ua/znati/pro-likarnyu/> [In Ukrainian].
5. Bakulev, A. N. (1961). Bolshaya meditsinskaya entsiklopediya [The Great Medical Encyclopedia]. Moskva, vol. XXII, p. 117 [In Russian].
6. Bakulev, A. N. (1963). Bolshaya meditsinskaya entsiklopediya [The Great Medical Encyclopedia]. Moskva, vol. XXXII, p. 536 [In Russian].
7. Kovalinskiy, V. V. (1998). Metsenatyi Kieva [Patrons of Kyiv]. Kiev [In Russian].
8. Orhanizatsiino-metodychnyi viddil ta viddil avtomatyzovanoi obrobky informatsii UDSL «Okhmatdyt». (2004). Maibutnie, sohodennia, mynule [Future, present, past]. Kyiv [In Ukrainian].
9. (2014) T. P. Novikova – 90. Pro memoria [T. P. Novikova – 90. In memory]. Kiev [In Russian].
10. Dolnytskyi, O. V. (2007). A. V. Shurnok – vydatnyi dytiachyi khirurg [A. V. Shurnok is an outstanding children's surgeon]. Kyiv [In Ukrainian].
11. Vilenskiy, Yu. G. (2007). Detskiy hirurg Nikolay Sitkovskiy [Pediatric surgeon Nikolay Sitkovsky]. Harkov [In Russian].
12. (1980). Otchet o rabote ortopedo-travmatologicheskogo otdeleniya detskoy gorodskoy spetsializirovannoy klinicheskoy bolnitsyi No. 14 g. Kieva [Report on the work of the orthopedic and traumatology department of the children's city specialized clinical hospital No. 14 in Kyiv]. Kiev [In Russian].

13. (1982). Otchet o rabote ortopedo-travmatologicheskogo otdeleniya detskoй gorodskoy spetsializirovannoy klinicheskoy bolnitsyi No. 14 g. Kieva [Report on the work of the orthopedic and traumatology department of the children's city specialized clinical hospital No. 14 in Kyiv]. Kiev [In Russian].

14. (1983). Godovoy otchet o rabote ortopedo-travmatologicheskogo otdeleniya detskoй gorodskoy spetsializirovannoy klinicheskoy bolnitsyi No. 14 g. Kieva [Annual report on the work of the orthopedic and traumatology department of the children's city specialized clinical hospital No. 14 in Kyiv]. Kiev [In Russian].

15. (1984). Otchet travmatologicheskogo punkta detskoй spetsializirovannoy klinicheskoy bolnitsyi No. 14 g. Kieva [Report of the trauma center of the Children's Specialized Clinical Hospital No. 14 in Kyiv]. Kiev [In Russian].

16. (1987). Godovoy otchet o rabote ortopedo-travmatologicheskogo otdeleniya detskoй gorodskoy spetsializirovannoy klinicheskoy bolnitsyi No. 14 g. Kieva [Annual report on the work of the orthopedic and traumatology department of the children's city specialized clinical hospital No. 14 in Kyiv]. Kiev [In Russian].

17. (1989). Godovoy otchet o rabote ortopedo-travmatologicheskogo otdeleniya detskoй gorodskoy spetsializirovannoy klinicheskoy bolnitsyi No. 14 g. Kieva [Annual report on the work of the orthopedic and traumatology department of the children's city specialized clinical hospital No. 14 in Kyiv]. Kiev [In Russian].

18. (1992). Godovoy otchet o rabote ortopedo-travmatologicheskogo otdeleniya detskoй gorodskoy spetsializirovannoy klinicheskoy bolnitsyi No. 14 g. Kieva [Annual report on the work of the orthopedic and traumatology department of the children's city specialized clinical hospital No. 14 in Kyiv]. Kiev [In Russian].

19. (1994). Godovoy otchet o rabote ortopedo-travmatologicheskogo otdeleniya detskoй gorodskoy spetsializirovannoy klinicheskoy bolnitsyi No. 14 g. Kieva [Annual report on the work of the orthopedic and traumatology department of the children's city specialized clinical hospital No. 14 in Kyiv]. Kiev [In Russian].

20. (1892). O komissii po ustroystvu bolnitsi dlya chernorabochikh v Kieve [On the commission for the establishment of a hospital for laborers in Kyiv]. *Kievlyanin'*, 1892, 29 fevralya. S. 2 [In Russian].

21. Yurchak, V. (1979) Prizvanie – tvorit dobro [Calling is to do good]. *Komsomolskoe znaniya*, 17 iyunya, p. 3 [In Russian].

22. (1996). Lichnyie dela vrachey i spetsialistov s vyisshim obrazovaniem, uvolennyih v 1996 g. [Personal files of doctors and specialists with higher education dismissed in 1996]. Ukr. dit. spetsial. Ilkarnya «Ohmatdyt» [In Russian].

23. Dolnitskiy, O. V., & Yurchak, V. F. (1966). Osobennosti raspoznavaniya i lecheniya vrozhdennoy displazii tazobedrennogo sustava i vrozhdennogo vyivuha bedra u nedonoshennyih detey [Features of recognition and treatment of congenital hip dysplasia and congenital hip dislocation in premature infants] : materialy V s'ezda travmatologov-ortopedov USSR (g. Kiev, 31 maya–3 iyunya). Kiev, p. 175 [In Russian].

24. Yurchak, V. F. (1967). K voprosu diagnostiki i lecheniya displazii tazobedrennogo sustava i vrozhdennogo vyiviha bedra u nedonoshennykh detey v periode novorozhdenosti [On the issue of diagnosis and treatment of hip dysplasia and congenital hip dislocation in premature infants in the neonatal period]: materialy III respublikanskoy konferentsii detskih hirurgov Ukrainyi. Kiev–Dnepropetrovsk, p. 134 [In Russian].

25. Batyuk, I. F., Dolnitskiy, O. V., Yurchak, V. F., & Erko, N. V. Stimulirovanie regeneratsii kostnoy tkani osteogennoy syivorotkoy u detey [Stimulation of bone tissue regeneration by osteogenic serum in children]: materialy III respublikanskoy konferentsii detskih hirurgov Ukrainyi. Kiev–Dnepropetrovsk, p. 141 [In Russian].

26. Dolnitskiy, O. V., & Yurchak, V. F. (1968). Ob ob'ektivnoy otsenke simptoma ograniченного otvedeniya beder u novorozhdennykh [On the objective assessment of the symptom of limited hip abduction in newborns]. *Ortopediya, travmatologiya i protezirovanie*. Moskva–Harkov, issue 5, pp. 69–71 [In Russian].

27. Dolnitskiy, O. V., Yurchak, V. F., & Dryuk, N. F. (1968). Otkryitye perelomy kostey konechnostey u detey [Open fractures of limb bones in children]: materialy respublikanskoy nauchno-prakticheskoy konferentsii hirurgov, travmatologov i detskih hirurgov «Diagnostika i taktika lecheniya ekstremnykh zabolevaniy v hirurgii, travmatologii i detskoy hirurgii». Dushanbe, pp. 95–96 [In Russian].

28. Dolnitskiy, O. V., & Yurchak, V. F. (1968). Simptomatologiya i diagnostika displazii tazobedrennykh sustavov i vrozhdennogo vyiviha bedra u nedonoshennykh detey [Symptomatology and diagnostics of hip dysplasia and congenital hip dislocation in premature infants]. *Ortopediya, travmatologiya i protezirovanie*. Moskva–Harkov, issue 11, pp. 37–39 [In Russian].

29. Yurchak, V. F. (1968). Diagnostika i lechenie displazii tazobedrennogo sustava i vrozhdennogo vyiviha bedra u nedonoshennykh detey [Diagnosis and treatment of hip dysplasia and congenital hip dislocation in premature infants]. *Ortopediya*. Kiev, issue 4, pp. 18–21 [In Russian].

30. Dolnitskiy, O. V., & Yurchak, V. F. (1969). O hirurgicheskom lechenii vrozhdennogo otsutstviya grudiny u detey [On surgical treatment of congenital absence of the sternum in children]. *Hirurgiya*. Moskva, issue 4, pp. 133–135 [In Russian].

31. Yurchak, V. F. (1969). Otdalennyye ishody vrozhdennogo vyiviha bedra i displazii tazobedrennykh sustavov u nedonoshennykh detey, lechennykh na pervom godu zhizni [Remote outcomes of congenital hip dislocation and hip dysplasia in premature infants treated in the first year of life]: materialy II-s'ezda travmatologov-ortopedov SSSR. Moskva, pp. 202–204 [In Russian].

32. Erko, N. V., Yurchak, V. F., & Skiban, V. A. (1971). Osobennosti lecheniya mnozhestvennykh perelomov kostey u detey [Features of treatment of

multiple bone fractures in children]: materialy VI s'ezda travmatologov-ortopedov Ukrainy SSR. Kiev, pp. 230–233 [In Russian].

33. Yurchak, V. F., & Evtushenko, V. A. (1972). Morfologicheskie osobennosti tazobedrennogo sustava u plodov vtoroy poloviny beremennosti [Morphological features of the hip joint in fetuses in the second half of pregnancy]. *Ortopediya, travmatologiya i protezirovanie*. Moskva–Harkov, issue 1, pp. 26–32 [In Russian].

34. Dolnitskiy, O. V., & Yurchak, V. F. (1972). Osobennosti funktsionalnogo lecheniya displazii tazobedrennykh sustavov i vrozhdennogo vyivih bedra u nedonoshennykh detey na pervom godu zhizni [Features of functional treatment of hip dysplasia and congenital hip dislocation in premature infants in the first year of life]: materialy II-s'ezda travmatologov-ortopedov respublik Pribaltiki. Riga, pp. 242–244 [In Russian].

35. (1972). Lichnoe attestatsionnoe delo kandidata meditsinskih nauk Yurchaka Vladimira Filippovicha (protokolyi, stenogramma, retsenzii, otzyivyi i dr.) [Personal certification file of candidate of medical sciences Vladimir Filippovich Yurchak (minutes, transcript, reviews, feedback, etc.)]. Arhiv Kievskogo NII ortopedii M-va zdavoohraneniya Ukr. SSR, g. Kiev. F. 4793. Op. 2-L. D. No. 11, 143 [In Russian].

36. Yurchak, V. F. (1972). Osobennosti rannego raspoznavaniya i lecheniya vrozhdennoy displazii tazobedrennykh sustavov i vrozhdennogo vyivih bedra u nedonoshennykh detey [Peculiarities of early recognition and treatment of congenital hip dysplasia and congenital hip dislocation in premature infants]. Candidate's thesis. Kiev [In Russian].

37. Klymko, Yu. (1972). Podaruvaly meni sontse [They gave me the sun]. *Molod Ukrainy*, 1 cherv, p. 2 [In Ukrainian].

38. Kamyshynska, N. (1972). Zemnyi uklin [Earth bow]. *Robitnycha hazeta*, 27 lypr., p. 4 [In Ukrainian].

39. Dolnitskiy, O. V., & Yurchak, V. F. (1973). Analiz letalnosti pri neschastnykh sluchayah sredi detey po g. Kievu i organizatsiya profilaktiki travmatizma [Analysis of fatality rates in accidents among children in Kyiv and organization of injury prevention]: tez. dokl. materialov IV Ukrainy nauch.-prakt. konf. hirurgov detsk. vozrasta. Kiev, pp. 8–10 [In Russian].

40. Dolnitskiy, O. V., & Yurchak, V. F. (1973). Deti na ulitse. Sovetuet vrach [Children on the street. Doctor advises]. *Pravda Ukrainyi*, 15 apr., p. 3 [In Russian].

41. Dolnitskiy, O. V., & Yurchak, V. F. (1974). Gorod, transport, rebenok [City, transport, child]. *Pravda Ukrainyi*, 4 iyul., p. 4 [In Russian].

42. Dolnitskiy, O. V., Yurchak, V. F., & Romanchenko, S. P. (1975). Dorozhno-transportnyi travmatizm sredi detey i puti ego snizheniya [Road traffic injuries among children and ways to reduce them]. *Transportnyi i bytovoy travmatizm*. Kiev, pp. 106–110 [In Russian].

43. Novikova, T. (1975). S lyubovyu i otvagoy [With love and courage]. *Pravda Ukrainyi*, 16 iyul., p. 4 [In Russian].

44. Dolnitskiy, O. V., & Yurchak, V. F. (1975). Letalnost pri neschastnyih sluchayah sredi detey Kieva i meryi profilaktiki travmatizma [Mortality in accidents among children in Kyiv and measures to prevent injuries]. *Ortopediya, travmatologiya i protezirovanie: respub. mezhved. sb. «Ekspertiza trudosposobnosti bolnyih posle travm oporno-dvigatel'nogo apparata»*. Kiev, issue 5, pp. 37–40 [In Russian].

45. Yurchak, V. F. (1976). Detskiy travmatizm v Kieve i puti ego snizheniya [Children's injuries in Kyiv and ways to reduce it]. *Ortopediya, travmatologiya i protezirovanie: respub. mezhved. sb. «Travmatizm v detskom vozraste»*. Kiev, issue 6, pp. 11–16 [In Russian].

46. Andriienko, L. (1975). Usi likari planet [All the doctors of the planet]. *Radianska Ukraina*, 6 kvitn., p. 4 [In Ukrainian].

47. Skiban, V. A., & Yurchak, V. F. (1982). Nekotoryie osobennosti myishechnoy krivoshei u detey [Some features of muscle wrymate in children]. *Pediatrica, akusherstvo i ginekologiya*, no. 2, pp. 10–13 [In Russian].

48. Dirdovskaya, L. N., Skiban, V. A., & Yurchak, V. F. (1983). Otdalennyye rezultaty operatsii Episkopo pri posledstviyah rodovogo paralicha verhney konechnosti [Distant results of episcopo operations for the consequences of the generic paralysis of the upper limb]: tez. dokl. materialov IX s'ezda travmatologov-ortopedov Ukrainyi. Zaporozhe, pp. 160–161 [In Russian].

49. Skiban, V. A., & Yurchak, V. F. (1984). Osnovnyie printsipy diagnostiki i lecheniya myishechnoy krivoshei u detey [The basic principles of diagnosis and treatment of muscle wryfish in children]. *Vosstanovitel'noe lechenie deformatsiy konechnostey*. Tashkent, pp. 70–75 [In Russian].

50. Skyban, V. A., & Yurchak, V. F. (1984). Rannie vyivlennia i likuvannia miazovoi kryvoshyi u ditei [Early detection and treatment of muscle curvature in children]. *Pediatrica, akusherstvo i hinekolojiia*, no. 1, pp. 30–31 [In Ukrainian].

51. Pavlyuk, R. P., & Yurchak, V. F. (1985). Populyatsionno-geneticheskoe izuchenie antigenov sistemyi HLA u detey [Population and genetic study of the antigens of the HLA system in children]. *Gematologiya i perelivanie krovi: respub. mezhvedom. sb. «Bolezni sistemyi krovi»*. Kiev, issue 20, pp. 84–87 [In Russian].

52. Yurchak, V. F., Skiban, V. A., & Kopeykin, I. I. (1988). Mnozhestvennyie i sochetannyye povrezhdeniya oporno-dvigatel'nogo apparata i ih lechenie u detey [Multiple and combined damage to the musculoskeletal system and their treatment in children]: tez. dokl. materialov V Vsesoyuznogo s'ezda travmatologov-ortopedov, g. Odessa, 22–24 sentyabrya. Moskva, part 1, pp. 156–157 [In Russian].

53. Skiban, V. A., Beregovoy, L. E., & Yurchak, V. F. (1989). Lechenie detey s perelomovyivihami lokteвого sustava [Treatment of children with fractures of the

elbow joint]. *Ortopediya, travmatologiya i protezirovanie: respub. mezhved. sb. «Vnutrisustavnyie povrezhdeniya»*. Kiev, issue 19, pp. 130–132 [In Russian].

54. (1988). *Ukazatel izobreteniy i ratsionalizatorskih predlozheniy sotrudnikov DSKB No. 14 za period s 1963 g. po 1987 g.* [Index of inventions and rationalization proposals of employees of the DSKB No. 14 for the period from 1963 to 1987. Gl. upr-e zdavoohraneniya Kievsk. gorispolkoma, Kievsk. det. spetsializ. klinich. b-tsa No. 14. Kiev [In Russian].

55. Skiban, V. A., & Yurchak, V. F. (1991). Osteosintez pri perelome sheyki luchevoy kosti [Osteosynthesis during a fracture of the neck of the radius]: *tez. dokl. materialov I simpoziuma s mezhdunar. uchastiem assotsiatsii «Osteosintez»*, g. Kiev, 4–6 dekabrya 1990 g. Kiev, pp. 106–107 [In Russian].

56. Skyban, V. O., & Yurchak, V. P. (1996). Osoblyvosti kompresiiynykh perelomiv til khrebtiv u ditei [Features of compression fractures of vertebral bodies in children]: *tez. dokl. materialiv Dvanadtsiatoho zizdu travmatolohiv-ortopediv Ukrainy, m. Kyiv, 18–20 veresnia*. Kyiv, pp. 229–230 [In Ukrainian].

Рецензенти:

В. В. Куйбіда, д. і. н., проф.;

С. А. Радозуз, к. і. н.

Надійшла до редакції: 19.08.2024 р.